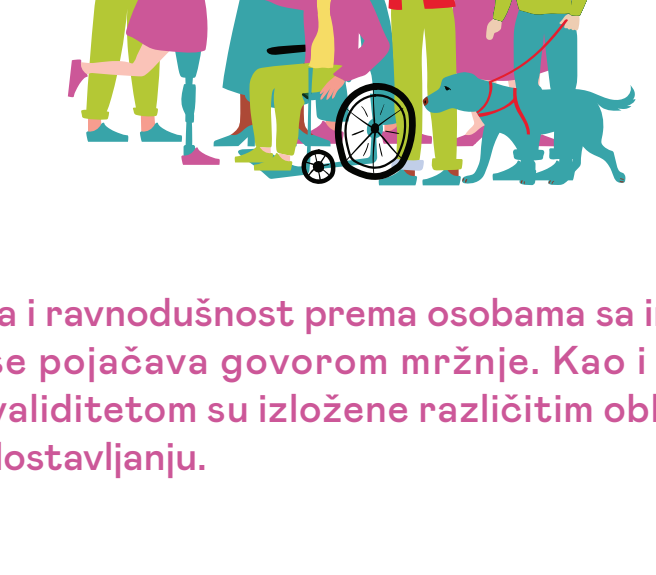

BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.
BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.
BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.
BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.
BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.
BLOKIRAJ MRŽNJU PREMA OSOBAMA SA INVALIDITETOM. PODELI RAVNOPRAVNOST.

MRŽNJA NA PRVI POGLED

Stereotipi, diskriminacija i ravnodušnost prema osobama sa invaliditetom su nešto što prevladava i dodatno se pojačava govorom mržnje. Kao i druge osetljive grupe u društvima, osobe sa invaliditetom su izložene različitim oblicima diskriminacije, kao i eksploataciji, nasilju i zlostavljanju.

„Institucionalna briga o osobama sa invaliditetom je i dalje rasprostranjena u Bosni i Hercegovini. Lišavanje poslovne sposobnosti se i dalje široko koristi u praksi... Ovo predstavlja grubo kršenje ljudskih prava i moramo se što više distancirati od toga i uspostaviti humanije, inkluzivne oblike nege, kao što je život u zajednici uz podršku ili donošenje odluka uz podršku.“

Sanja Lepić, menadžerka projekta organizacije Čovek u nevolji

„Nažalost, diskriminacija osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini još uvek je široko rasprostranjena... Ovo kažem kao student master studija, kao državljanka ove zemlje i kao osoba sa oštećenjem sluha koja se bori za svoja prava i prava svih marginalizovanih grupa u Bosni i Hercegovini. Svest o znakovnom jeziku je veoma niska i, stoga, informacije koje nas okružuju nisu prilagođene ovoj grupi. Zbog toga se aktivno zalažem za prava osoba sa invaliditetom, za podizanje svesti o znakovnom jeziku, kao i za ravnopravno učešće osoba sa invaliditetom u društvu.“

Alma Mujanović, predsednica i suosnivačica Udruženja „Znak za riječ“ i član Savetodavne grupe mladih pri Misiji OSCE u Bosni i Hercegovini

„Imamo priliku izdvojene zakone koji se tiču osoba sa invaliditetom. Osobe sa autizmom, Daunovim sindromom i intelektualnim invaliditetom ne podržava nijedan zakon.“

Ilirjana Geci, rukovodilac odeljenja za razvojne projekte Kosovskog foruma invalidnosti (Kosovo Disability Forum – KDF), krovne organizacije osam invalidskih nevladinih organizacija na Kosovu*

„Jedina razlika između nas i ljudi sa Daunovim sindromom je jedan dodatni hromozom... Ljudi sa invaliditetom nerado izlaze napolje, kako zbog problema sa pristupom, tako i zbog kulturološkog pogleda na invaliditet. Oni se doživljavaju kao problem za društvo, umesto kao vrednost.“

Engin Avci, menadžer projekta koji nadgleda uslugu proizvodnje džema koju pruža Udruženje „Down Syndrome Kosova“

MRŽNJA U BROJKAMA

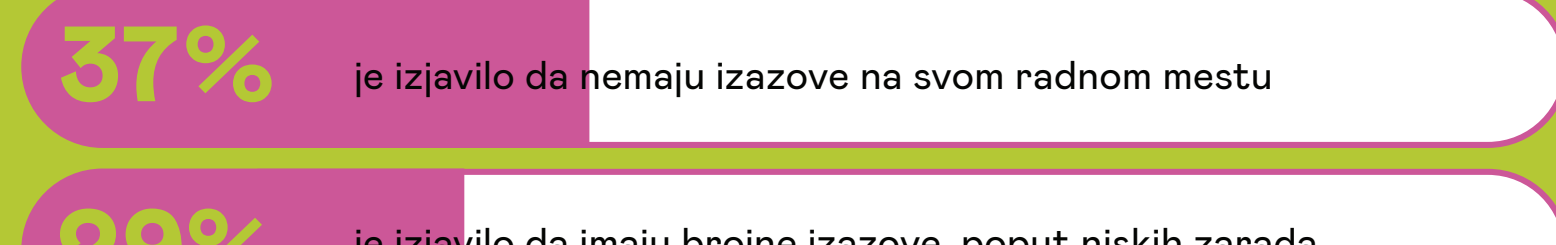
Prema zvaničnim statistikama Vlade, postoji **70,636** zvanično registrovanih osoba sa invaliditetom **u Albaniji** (podaci iz 2021. godine). Oni imaju visoku stopu nezaposlenosti, često nemaju pristup osnovnim mogućnostima lečenja i obrazovanja, i trpe društvenu stigmatizaciju i izolaciju. Albanskim zakonodavstvom je propisana zaštita ljudskih prava, ali to nije imalo veliki uticaj na uključivanje osoba sa invaliditetom u albansko društvo.

Rezultati uzorkovanog istraživanja o integraciji osoba sa invaliditetom u Albaniji sprovedenog 2017. godine:

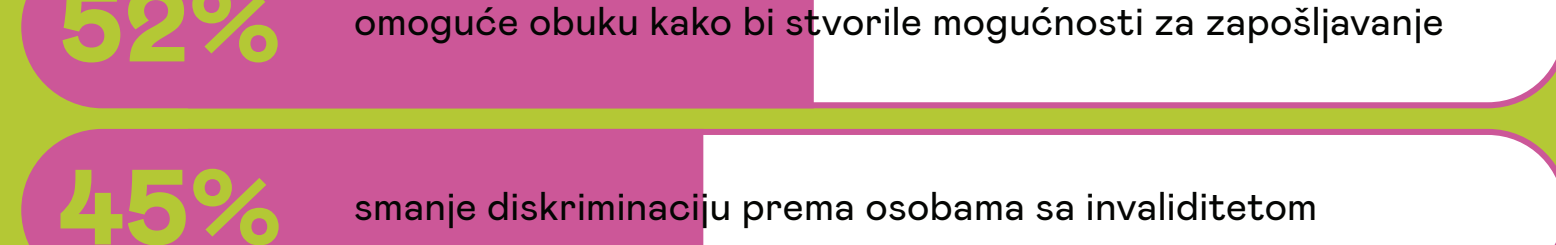
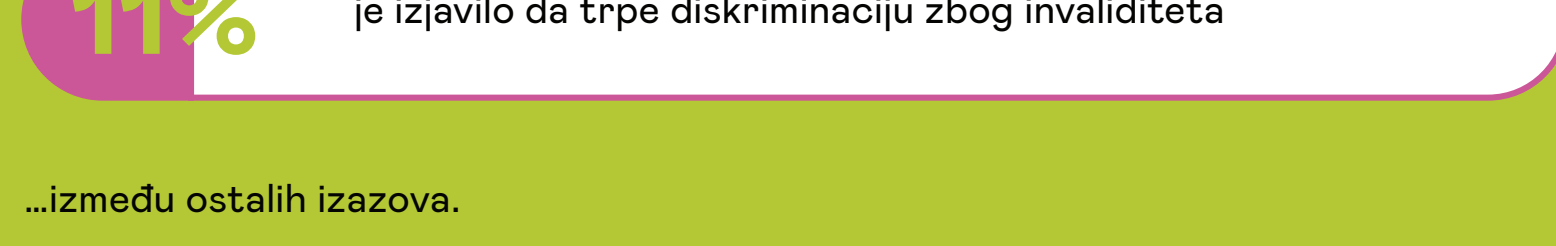
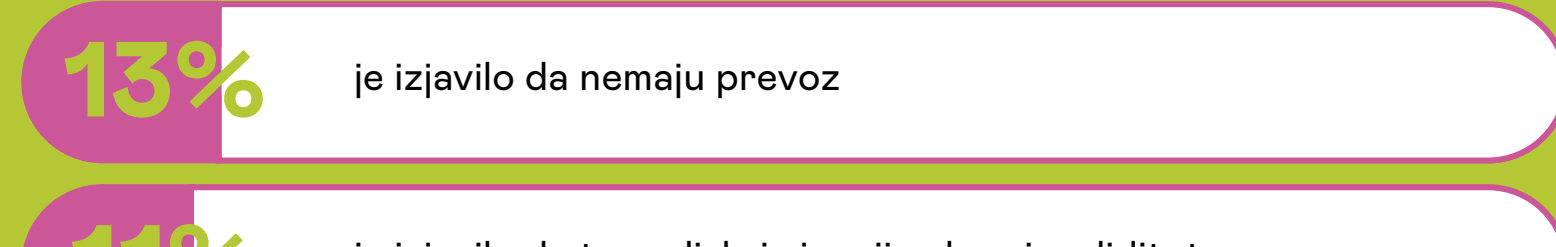
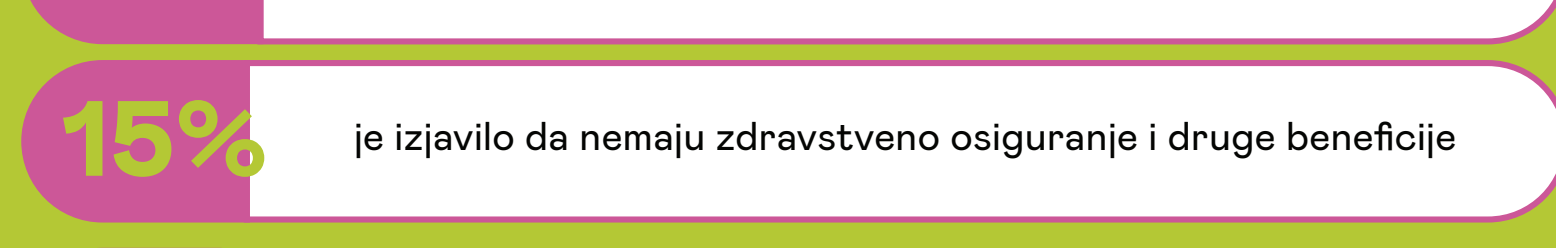
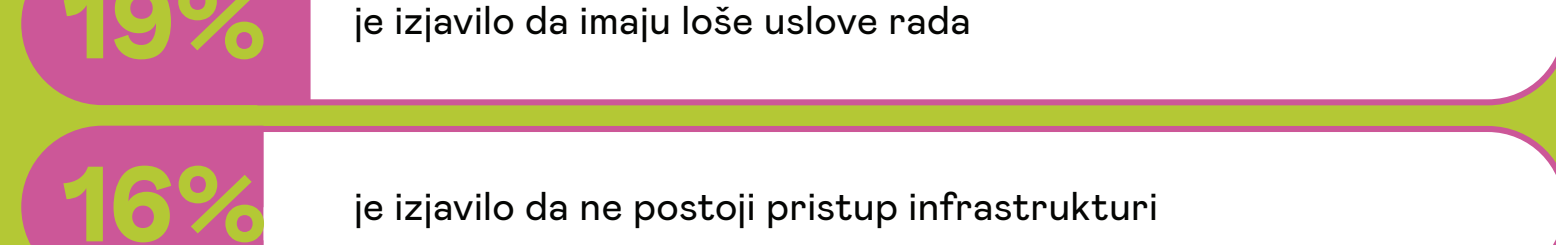
Obrazovanje	Zaposlenje
2% integrirano u predškolske ustanove	1% zaposleno sa punim radnim vremenom
16% pohađa javne škole, više kao slušaoci	14% zaposleno sa skraćenim radnim vremenom
2% pohađa specijalno obrazovanje	85% nema nikakvo zaposlenje
2% pohađa srednje obrazovanje	
2% pohađa visoko obrazovanje	

* Prema glavnim rezultatima ankete UNDP o inkluziji osoba sa invaliditetom na tržištu rada iz 2019. godine na Kosovu:

• Od **404** ispitanika:

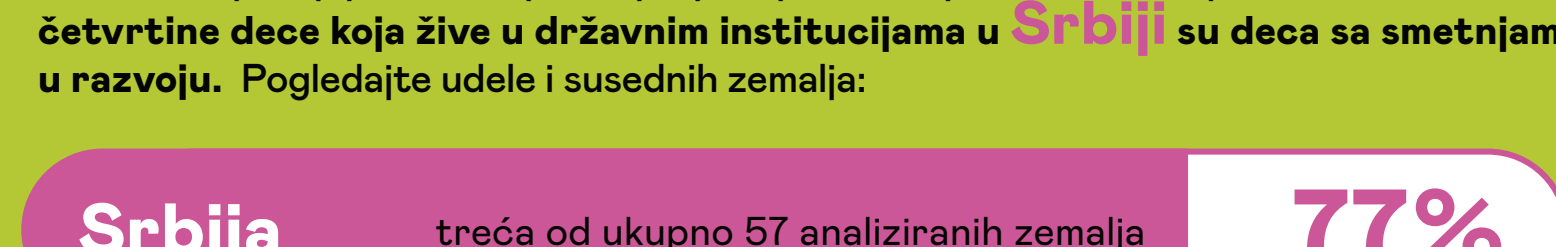
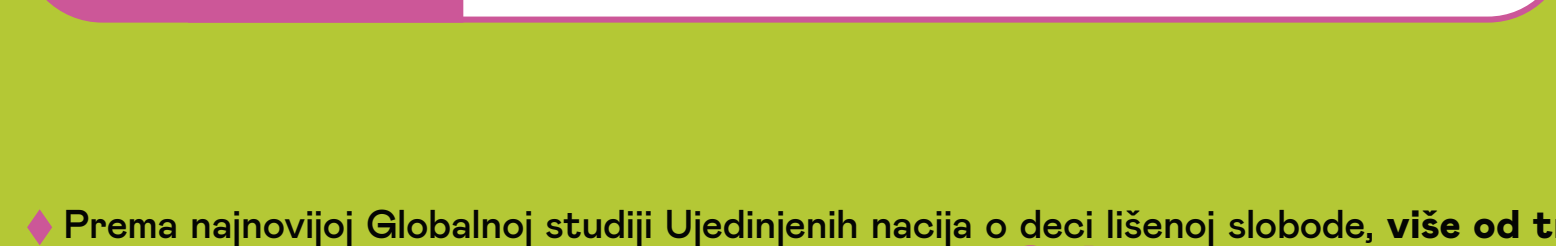
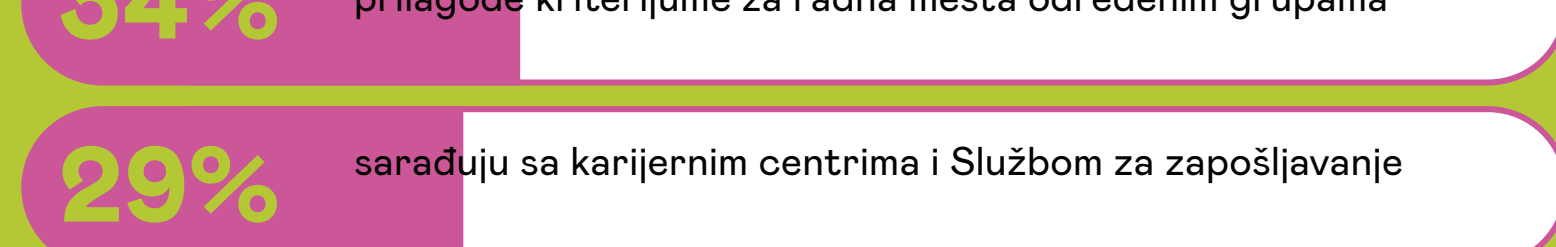

• Od zaposlenih:

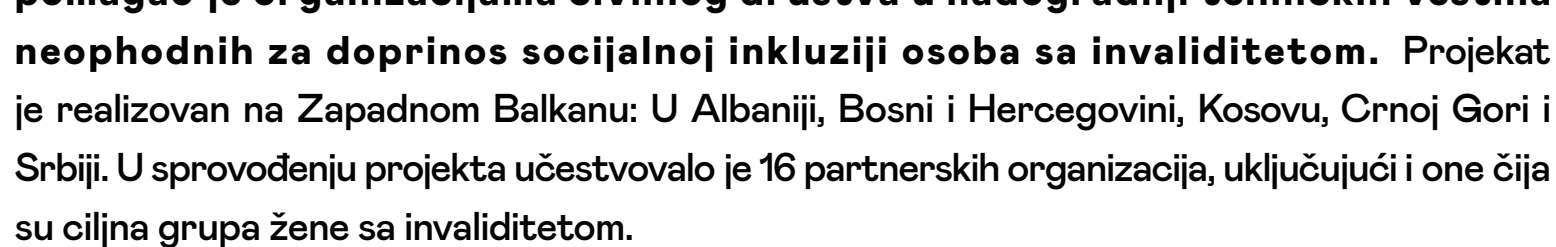

...između ostalih izazova.

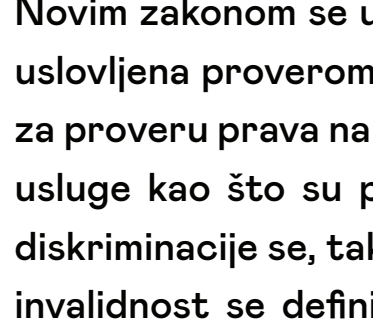
• Najčešće preporuke bile su da preduzeća/institucije i organizacije treba da:

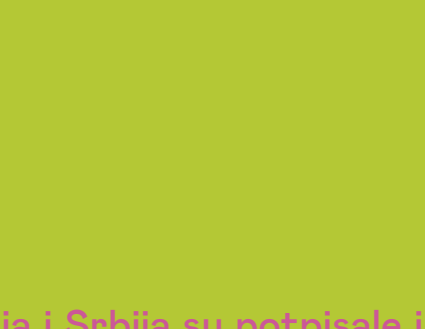
• Prema najnovijoj Globalnoj studiji Ujedinjenih nacija o deci lišenoj slobode, više od tri četvrtine dece koja žive u državnim institucijama u **Srbiji** su deca sa smetnjama u razvoju. Pogledajte udele i susednih zemalja:

DOBRE PRAKSE

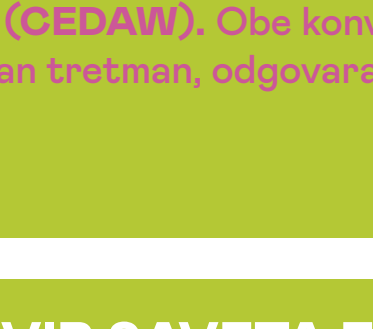

Tokom 2018. i 2019. godine i u okviru programa podrške regionalnih i tematskih mreža organizacija civilnog društva, **SOCIETIES**, projekat koji finansira EU, pomogao je organizacijama civilnog društva u nadogradnji tehničkih veština neophodnih za doprinos socijalnoj inkluziji osoba sa invaliditetom. Projeke Gorj i Srbiji. U sprovođenju projekta učestvovalo je 16 partnerskih organizacija, uključujući i one čija su ciljna grupa žene sa invaliditetom.

U maju 2019. godine, **Severna Makedonija usvojila je novi zakon o socijalnoj zaštiti**. Novim zakonom se unapređuju prava osoba sa invaliditetom. Njime se ukidaju davanja uslovljena proverom neprihoda i imovine, invalidnina se ne računa u prihod koji se koristi za proveru prava na davanja uslovljena proverom prihoda i imovine, i uvode se socijalne usluge kao što su privremena tuđa nega ili lična pomoć. Novim zakonom o zabrani diskriminacije se, takođe, invalidnost propisuje kao zabranjeni osnov za diskriminaciju i invalidnost se definiše u skladu sa propisima Evropske unije. Zakon o zapošljavanju osoba sa invaliditetom nedavno je izmenjen i uvedena je asistencija na radnom mestu. Konačno, u oblasti inkluzivnog obrazovanja i prema Strategiji obrazovanja 2018-2025, planiran je niz aktivnosti za podršku deci sa posebnim obrazovnim potrebama.

MEĐUNARODNI PRAVNI INSTRUMENTI

Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija su potpisale i ratifikovale **Konvenciju Ujedinjenih nacija o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD)**. CRPD je prvi međunarodni pravni obavezujući ugovor čiji je cilj zaštita ljudskih prava osoba sa invaliditetom. Pored toga, sve napred navedene države su potpisale i ratifikovale **Opeljeni protokol uz CRPD**. Opcioni protokol omogućava osobama sa invaliditetom, čija su prava povređena, da podnose žalbe Komitetu za prava osoba sa invaliditetom.

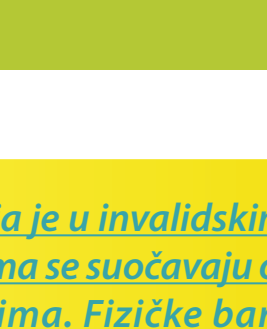
Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija su, takođe, države potpisnice **Konvencija UN o pravima deteta (CRC)** i **Konvencije o eliminisanju svih oblika diskriminacije žena (CEDAW)**. Obe konvencije odnose se na zaštitu prava osoba sa invaliditetom na pravičan tretman, odgovarajuću negu i puno učešće u društvu.

PRAVNI I POLITIČKI OKVIR SAVETA EVROPE

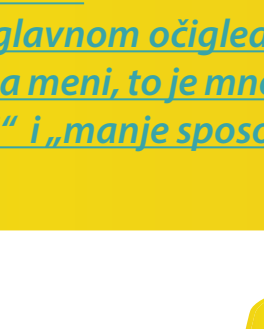
Albanija, Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Severna Makedonija i Srbija su članice Saveta Evrope, koje su 30. novembra 2016. godine usvojile novu **Strategiju Saveta Evrope o pravima osoba sa invaliditetom za period od 2017. do 2023. godine**. Promovisanje i zaštita ljudskih prava svih osoba i održavanje demokratije i poštovanje vladavine zakona je srž rada Saveta Evrope. Zaštita prava, koja štite i garantuju **Evropska konvencija o ljudskim pravima** i **Evropska socijalna povelja**, odnosi se na sve, uključujući i osobe sa invaliditetom. Evropska socijalna povelja naročito priznaje svaku osobu sa invaliditetom na socijalnu integraciju i učešće u životu zajednice. Konvenciju i Socijalnu povelju potpisale su i ratifikovale sve napred navedene države.

DALJI KORACI

Neophodni su dodatni, kontinuirani naponi kojima se rešavaju uporne manjkavosti u poštovanju ljudskih prava osoba sa invaliditetom.

Da bi se poboljšao položaj osoba sa invaliditetom, treba ojačati ulogu i kapacitete nacionalnih organa.

„Kao osoba koja je u invalidskim kolicima, mislim da se ovi problemi mogu podeliti na fizičke barijere sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom i percepciju koju društvo generalno gaji prema invalidima. Fizičke barijere, poput nemogućnosti ulaska u prodavnicu, neku instituciju, pozorište, muzej ili biblioteku, su uglavnom očiglednije i remete naš svakodnevni život. Što se tiče percepcije koju drugi gaje prema meni, to je mnogo suptilniji problem. Ljudi u invalidskim kolicima se doživljavaju kao „slabiji“ i „manje sposobni“ od ljudi koji nemaju nijedan fizički hendikep.“

Merima, studentkinja iz Bosne i Hercegovine

